

**Док радник болује послодавац
испашта**

**Док радник болује
послодавац испашта**

rs.politsturm.com

2023-11-07

4 мин. читања

Тешко ће се наћи неко ко ће спорити да је болест страшна ствар, која ствара патњу како код болесника тако и међу његовим најближим. Међутим јако се мало у јавности прича о највећој жртви болести радника, некоме коме та болест најтеже пада - његовом послодавцу.

Влада Србије је препознала ову тиху патњу, те је почетком октобра усвојила предлог да лекар може отворити боловање на највише месец дана; преполовљено у односу на претходних два месеца. Овај предлог, да не кажемо борба за заштите интереса послодаваца, долази из министарства здравља где неидентификовани "надлежни" тврде да постоји пуно злоупотреба боловања. Дакле влада је тихо усвојила сопствени предлог без навођења једног примера злоупотребе, као и без неке озбиљне студије која би демонстрирала размере те наводне злоупотребе. Напротив, подаци Еуростата и Би-Би-Сија указују на то радници у Србији имају међу најмање одсуствовања у Европи, како преноси лист Данас.

Неколицина саговорника овог листа је изнела своје ставове по овом питању, па тако имамо Небојшу Атанацковића, почасног председника Уније послодаваца, који је помало збуњен, пошто по његовим речима радници мало одсуствују са посла, што због мање плате, што због страха од отказа. Отказивање радног односа је значајно поједностављено, што је за њега знак уређености, наводи господин почасни. Свакако је интересантна перспектива да је систем више уређен онда када послодавци имају мање препрека за самовољу.

Са почасним се слаже и Ранка Савић, председница Асоцијације слободних и независних синдиката. Ако ништа друго, барем је лепо када се синдикати и послодавци сложе. На штету радника, али битна је слога, зар не? Она такође констатује да се радници не одлучују на боловање због смањења плата. Нисмо сигурни зашто госпођа Савић не види то као проблем, али да не грешимо душу, сасвим је могуће да се Асоцијација слободних и независних синдиката не бави радничким правима и изазовима са којима се суочавају.

Овим питањем се оглашава и прим. др. Татјана Радосављевић, и уз све дужно поштовање према њеном пољу, као и према наизглед искреној намери да помогне, она прави неке кардиналне грешке у овој арени коју очигледно не познаје. Скидамо капу за добре намере, уз посећање да добре намере у комбинацији са непознавањем материје могу да доведу до јако лоших резултата.

Докторка врло храбро истиче да је тврдња министарства да људи неосновано иду на боловање нетачна, за разлику од других саговорника који се врло посредно приближавају овој лажи министарства. На жалост, она додаје како би та тврдња могла да пије воду пре транзиције, односно у време социјализма. Сада ћемо ми бити тако храбри да исправимо докторку и да је упутимо на чињеницу да се злоупотреба боловања појавила после тржишних реформи 1965. а поготову после успостављања такозване договорне привреде 1974-1976, као последица општег економског успоравања и идеолошке кризе у коју је СФР Југославија запала. Можемо ли заиста рећи да је једно друштво које је протходно у класичном социјализму, ударничким радом ратом разорену земљу из позног средњег века увело у модерно доба, злоупотребљавало боловање? Суштински проблем са тврдњом докторке је што вероватно из

парцијалног познавања југословенског социјализма дискредитује једини систем који је постојао у интересу радника.

Даље, докторка Радосављевић врло јасно стаје у одбрану радника, наводећи да њих нема ко да заштити, као и да је однос послодаваца према њима феудалистички, пре него капиталистички. Сасвим је у праву за прву тврдњу, што се види из саме чињенице да се један лекар оштрије односи према смањењу радничких права него председник синдиката. Раднике заиста нема ко да заштити! Друга тврдња, да се послодавци понашају као феудалци је потпуно нетачна. Ми живимо у капитализму и послодавци се понашају савршено у складу са интересима њихове класе.

Ту се враћамо на проблем са почетка овога текста - зашто се држава труди да заштити послодавце од последица боловања радника? За схватање тога нам не треба никакав феудализам као алиби за идеалног "доброг капиталисту", насупрот нашим "лошим феудалцима". Уместо тога је потребно да загребемо испод површине овог нашег, прилично стандардног, капитализма и да схватимо шта је то што радник продаје капиталисти.

Радник у капитализму живи од издавања сопствене радне снаге. Издајмљивањем те радне снаге, капиталиста стиче право да је употребљава за остварење сопственог профита. Периоди када капиталиста није у стању да искоришћава ту радну снагу су директна штета за њега. Замислите да изнајмите аутомобил на десет дана, а он буде у квару два, три или четири дана у том периоду. Ретко ко би био задовољан том инвестицијом. Боловање радника заиста оштећује капиталисту пошто га лишава нечега што је платио на тржишту.

Закључак је јасан, узрок проблема није у односу послодаваца према радницима. Тај однос је једини који је могућ у оваквом економском систему. Није ни проблем тога што држава штити интересе капитала. Држава увек штити интересе владајуће класе. Проблем је у самом капитализму, у коме је радник форсиран да издаје своју радну снагу приватним интересима и да им тиме даје право да захтевају употребу те радне снаге, без обзира на околности. Решење није ни у синдикалној борби, која се своди на то да радник данас издаје своју радну снагу мало повољније, а сутра мало неповољније.

Радничка борба је успела да нам обезбеди нека права у претходна два века. Свако право радника је крвљу купљено. Далеко смо догuralи од, не феудалног, већ врло капиталистичког система у коме је радник радио дванаест сати, без паузе, шест дана у недељи. Где су повреде и смрти на раду били свакодневица у којој су и деца учествовала.

Ипак, видимо како лако ова тешка борба може да се уназади. Довољно је да држава препоручи самој себи да укине или ограничи неко радничко право, без икаквог основа, и нешто за шта смо се борили годинама нестане за једно поподне. Какви год да су резултати те борбе, данас повољни, сутра не, радна снага радника је и даље везана за капитал, који ће се увек трудити да извуче што више из изнајмљене робе.

Решење лежи искључиво у социјализму и радничком преузимању власти. Аболиција приватног капитала и тржишта враћа раднику контролу над сопственом радном снагом. Несрећна околност болести постаје нешто у чему друштво може раднику да помогне, а не нешто што га због капиталистичке похлепе егзистенцијално угрожава. Презир због кршења тржишне размене је замењен хуманошћу. Радна снага престаје да буде роба, а постаје алат за сопствени раст и развој, као и за развој друштва.

Оригинални чланак